

TÁRSULATI ÜGYEK.

Választmányi ülés 1899. évi május 17-ikén.

Elnök: Wartha Vincze.

Jegyző: Melczer Gusztáv.

Jelen vannak: Högyes Endre alelnök, Borbás Vincze, Csapodi István, Chyzer Kornél, Vincz Géza, Fröhlich Izidor, Ilosvay Lajos, Kalecsinszky Sándor, Klug Nándor, Koch Antal, Krenner J. Sándor, Nuricsán József, Pethő Gyula, Schilberszky Károly, Schuller Alajos, Szily Kálmán, Staub Móricz és Wittmann Ferencz választmányi tagok; Lengyel István pénztárnok, Ráth Arnold könyvtárnok, Paszlavszky József első és Csopey László másodtitkár.

Az első titkár jelenti, hogy a vallás- és közoktatásügyi m. k. miniszter az országgyűléstől megszavazott 4000 frtnyi évi segélyt a folyó évre utalványozta. — Tudomásul vétetik.

Az első titkár felolvassa Staub Móricz és Schilberszky Károly választmányi tagoknak mint a választmánytól kiküldött pénztárvizsgálóknak jelentését, mely szerint f. hó 12-ikén megvizsgálták a pénztárt és a pénztári könyveket és mindent rendben találtak. — A választmány tudomásul veszi a jelentést és köszönetet mond a nevezett választmányi tagoknak fáradozásukért.

Az első titkár jelenti, hogy az 1899—1900. téli időszakra a következő népszerű előadások vannak kilátásban: Dr. Mágócsy-Dietz Sándor sorozatos előadásai a növények táplálkozásáról, Dr. Ónodi Adolf a szaglásról, Dr. Kosutány Tamás referáló előadása a borról, a bor kristályairól, az erjedésről stb., Dr. Pertik Ottó referáló előadása az európai bakteriológiai intézetekről, Dr. Kuthy Dezső előadása a hideg víz élettani hatásáról és

Pekár Dezső-é a fotografozás újabb haladásáról. — Örvedetes tudomásul van.

A pénztárnok előterjeszti a Forgó Tökének az első évharmad végén való örvedetes állását. — Tudomásul van.

Bemutatja a Magyar Földhitelintézetnek kamatokról szóló újabban érkezett iratát. — Tudomásul van.

Bemutatja a Mathematische und Naturwissenschaftliche Berichte aus Ungarn legújabban megjelent (15.) kötetét, mely a 370—389. lapon referál a Társulat szaküléseiről is. — Tudomásul van.

Jelenti továbbá, hogy Dr. Istvánffi Gyula Budapesten 20 éves tagságának emlékére 100 frttal az örökítő tagok sorába lépett, szintúgy Toronyai Rigó Ferencz országgyűlési képviselő Debreczenben 60 frttal. Továbbá 200 frttal az alapító tagok sorába lépett a *soproni m. k. honvéd főredőlkola*, Dr. Ilosvay Lajos pedig 25 frttal járult az állandó segélyalaphoz. — Örvedetes tudomásul vétetik.

A könyvtárnok bemutatja a könyvtár számára újabban érkezett ajándékokat. Ezek a következők: A fogászat Hippokratés korában Dr. Abonyi József-től, a szerző ajándéka; Zichy Jenő gróf kaukázusi és középázsiai utazásai I., Herman Ottó ajándéka; két különlenyomat F. Hondoille-től és L. Semichon-tól, Herzfelder Armand ajándéka; A vértetű életmódja és irtása Jablonowski József-től, a szerző ajándéka; Gazdasági tanácsok Rodiczky Jenő-től, a szerző ajándéka; egy különlenyomat Dr. L. Weinek-től, a szerző ajándéka. — Köszönettel vétetnek.

Jelenti továbbá, hogy a sao paulo-i (Brasília) *Museu Paulista* csereviszonyba óhajt lépni a Társulattal és megküldte Revista III című kiadványát. — A választ-

mány a könyvtárnok indítványára elhatározza, hogy a nevezett intézettel csereviszonyba lép.

A pénztárnok szomorodott szívvel jelenti, hogy a múlt választmányi ülés óta a következő 9 tag elhunytáról értesült: Bicskei Kristóf birtokos Bessenszög-ön, Deák Szilárd gyógyszerész Aradon, Feymann Gusztáv gyógyszerész Rozsnyón, Imre József tanító H.-Böszörményen, Jaks Frigyes ügyvéd Budapesten, Laszly István ügyvéd Losonczon (30 év óta volt a Társulat tagja), báró Lipthay Béla Budapesten (25 év óta tag), Rozslosnik Irma tanítónő Budapesten és Tschida Emil mérnök Pozsonyban. — Szomorú tudomásul szolgál.

Kilépéseket jelentették 2-en. — Tudomásul van.

Törlesre ajánlatnak 28-an. — Töröltek.

Tagválasztásra kerülvén a sor, új tagokul ajánlatnak :

Uj tag : Ajánló :

Arpád Jenő r. k. tanító, Komjáthy Kristóf. Bresztovszky Béla tanársegéd, Melczser G. Csanak Jenő birtokos és bérlő, Kerekes G. Cseh István állami tanító, Komjáthy Kristóf. Csia Ignác m. k. bányamérnök, Jákó Gy. Czákó Ignác mérnök, Waldmann Adolf. E. Deér Mihály mérnök, Lengyel István. Farkass László földbirtokos, Fábry Andor. Dr. Fazekas Imre ügyvéd, Márton Sándor. Dr. Ferenczy Sándor ezredorvos, Nemeskey A. Ferincz Ferencz hivatalnok, Haffner Ödön. Dr. Fischer Ákos orvos, Pláner József. Forster Gyula mérnök, Lukáts Lajos. Friedl Károly birtokos, Kováts Károly. Fröhlich Pál ügyvéd, Koczó Sándor. Gaspero Henrik okl. erdész, Matusovics P. Gavanszky József gyógyszerész, Czettler Gy. Gopcsa Endre r. k. s.-jelkész, Varga Lőrincz. Grósz István m. á. v. hivatalnok, Haffner Ö. Hoffmann Ákos ág. ev. tanító, Komjáthy Kr. K. Horváth Lajos ügyvédjelölt, Derzsi K. F. Jauernigg Virgil fegyint. tiszt, Berte Károly. Kész József tanító, Ulicsný Károly. Krenn János tanító, Ulicsný Károly. Linczenpolcz József mérnök, Horváth Béla. Dr. Mendl Manó bányorvos, Klinkárt Emil. Mezei Ödön r. k. tanító, Komjáthy Kristóf. Petkovici István földbirtokos, Czákó László. Pfeiffer Gyula kir. erdész, Matusovics P. Reschke Sándor fegyintézeti tiszt, Berte K. Rihmer Kálmán városi hivatalnok, Kováts K. Schuschny Zsigmond mérnök, Schuschny H.

Uj tag : Ajánló :

Schwartz Ernő gazdatiszt, Gyulai M. Ödön. Dr. Soós István ügyvéd, Németh Pál. Steller Ede kir. erdész, Matusovics Péter. Dr. Stolzer Henrik orvos, Zerkowitz Oszkár. Szabó Gusztáv joghallgató, Mehlschmidt F. Dr. Szabó Zsigmond orvos, Zerkowitz Oszk. Szedlacsek Emil állomásfőnök, Emőki Adolf. Szemere Gábor fels. keresk. isk. tanár, Perl M. Verbói SzluhaPál honv. huszárhadn., Erekí K. Szombathy Kálmán tanárjelölt, Brösztel Gy. Szöllösi Arnold tanárjelölt, Takács Arnold. Toma Ferencz állomásfőnök, Oláh János. Varga Gyula főtanító, Dénes Lajos. Wolf Sándor borkereskedő, Krammer József. Zemplényi László urad. intéző, Drávits L.

A titkárság részéről előterjesztett ajánlottak, számszerint 47-en, megválasztatnak ; velők a tagok száma, leszámítva a veszteiséget, 8060-ra emelkedett ; ezek közt van 246 alapító tag és 188 hölgy.

A növénytani szakosztály 1899. januárius 11-ikén tartott ülésén

1. M á g ó c s y - D i e t z S á n d o r terjesztette elő Hollós László-nak »Gombák a Kaukázusból« című dolgozatát, mely a Pótfüzetek idei májusi füzetében jelent meg. Hollós a Déchy-féle VI. kaukázusi expedíciónak egyik tagja volt, a kit főleg a gombászat iránti érdeklődése vezetett az expedícióhoz való csatlakozásra. A Kaukázusban tartózkodása alatt igen sok növényt gyűjtött, főleg tömördek gombát, köztük a *Bovista debreczenensis*-t is. Hollós munkájával az őshazának sejtett Kaukázus flórája ismeretéhez szolgáltat adatokat.

Staub Mór ic z alelnök a szakosztály nevében üdvözli a szintén jelen levő Déchy Mór-t, a ki erkölcsileg és anyagilag ismételt alkalmat nyújtott tudományos téren arra, hogy szakfériaink a Kaukázus területén önálló kutatásokat végezhesenek és ez által ezen természettudományi szempontból hézagosan ismert terület megismeréséhez jelentékenyen hozzá járuljanak.

Déchy Mór átnyújtja egyik expedíciójának nyomtatásban megjelent botanikai eredményeit és a növénytani szakosztály, illetőleg a Természettudományi Társulat könyvtárának ajándékozza.

2. Staub Mór ic z előadja »Az ugyanazon évben két vagy három ízben virágzó növényekről« szóló tanulmányát. Több mint 30 éve szorgalmasan végzi megfigyeléseit és följegyzéseit az ugyanazon évben

többször virágzó növényekről. A bemutatott adatok alapján megvilágítani igyekszik azt a tényt, hogy a növényeknek utóvirágzása nem rendellenes tünet, hanem természetes jelenség, mely tisztán a biológiai viszonyokhoz való alkalmazkodáson alapul, mely tulajdonságot a kréta-korbelti növény-maradványok között a kétszikűeken bőven találjuk. A föld azon korában t. i., a melyből a kréta-képződmények valók, az egész földfelületen trópusi hőmérséklet volt uralkodó s' abban az időben az azóta típusokban aránylag kevésbé változott kétszikűek, hasonlóan a mai trópusi növényekhez, tényleg kétszer is virágoztak. Így a növényeknek másodvirágzása az ősi sajátágok egyike, melyet a trópusi vidékekről a mostani mérsékelt égöv alá került növények többé-kevésbé megtartottak, mely akkor nyilvánul, ha az időjárás változó viszonyai megengedik. Egyes növényeknek ebbeli magatartása különösen feltűnő, mert a rendes évi időjárástól csekélyebb mértékben való eltérés is másodvirágzásra készíti őket, sőt némelyek szabályos időközökben hozzák meg másodszori virágukat, sőt gyümölcsüket is.

Schilberszky Károly, a ki ezen kérdés okaival régebb idő óta foglalkozik, kivált a vadgesztenyefát ajánlja a tanulmányozásra. Ismételt tapasztalható, hogy Budapesten a vadgesztenyefa száraz, meleg nyarak folyamán július és augusztusban lombját veszti és rövid szünet után szeptemberben, októberben tele van virággal. Az ebbeli érzékenység fokának érdekes sorozatát árulják el az egy sorban lévő fák is évek során keresztül. A talaj és légbeli nedvesség akadályozza a másodvirágzást, miként pl. a Városliget összes vadgesztenyefái tanúsítják. Bőven tapasztalható ellenben a má-

sodvirágzás a házak közötti térségek sugárzó falai között (Erzsébet-tér) vagy nyílt utak mentén, a hol a forró Nap éri őket állandóan (a budai gázgyártól a Városmajorig).

3. Richter Aladár Zichy Jenő gróf legújabb ázsiai útjának növénytanai eredményéről tesz jelentést. A Zichy-expediczió révén a Nemzeti Múzeum birtokába 75 faj szépen preparált növény jutott.

A hazai flóra *Delphinium Consolida*-jára emlékeztet péld. a *Delphinium laxiflorum*; *Aconitum Anthora*-nkra az *Aconitum barbatum*, *Gentiana cruciata*-nkat pedig a *Gentiana macrophylla* Gmel. helyettesíti ott. A Zichy-féle kis gyűjteményben látjuk a *Dianthus plumarius*-t, *Gnaphalium dioicum*-ot, *Rosa cinnamomea*-t, *Adenophora lilifolia* Ledeb. forma nova: *dasycarpa* (calyce ± hispido), *Vaccinium Vitis Idaea* és a *Gentiana adscendens* Gmel.-t.

Legfeltűnőbb volt közöttük a nagy példányszámmal gyűjtött *Gnaphalium Leontopodium* (*Leontopodium alpinum* Cass.), mint a melyről megszoktuk hinni, hogy ennek a nálunk pusztulásnak indult pompás havasi gyopárnak hazája a középeurópai Alpések. A Ledebour Flora Rossica-jában felsorolt szibériai termőhelyek nagy száma (»Habitat in omni Sibiria altaica!«) s a Zichy-expediczió-nak »Burgaltai (Mongolia, 1898. IX. 5.)«-ból hozott számos példája azonban arra enged következtetni, hogy a *Leontopodium alpinum* földrajzi elterjedésének voltaképeni gócpontja Szibériának »altai« vidéke s itt van e növény eredeti hazája.

A múzeum növénytanai osztályában levő számos példány jó alkalmat nyújt havasi gyopárunk összehasonlító tanulmányozására, nemkülönben annak az eldöntésére, vajjon a »*Leontopodium sibiricum* Cassini«-nak van-e faji jogosultsága, vagy sem?

LEVELSZEKRÉNY.

TUDÓSÍTÁSOK.

(16.) Magyarország időjárása 1899. évi április havában. A »szeszélyesnek« hiresztelt április ez egyszer teljes mértékben megérdemelte nevét. Hó és fagy, hőség és zivatar, vihar és jégeső, gyakori hőváltozások alkották időjárásának tarka képét. De vegyük szemügyre az egyes időjárási elemeket, hogy ítéletünket megokoljuk.

A hőmérséklet havi közepe ugyan normálisnak mondható, mert többnyire néhány tizedfokkal magasabb és csak nyugaton valamelyest alacsonyabb a többévi átlagnál, sőt a hőmérsékleti ingadozás nagysága sem rendkívüli, de a hőmérséklet menete szabálytalan, mert állhatatlanság és gyakori ugrások jellemzik. Visszatükröződik ez a budapesti pentá-

értékekben, melyek ez idén: 7·6, 10·1, 10·3, 16·3, 10·5, 13·4° C., holott a rendes menet szerint lennének: 9·4, 9·5, 10·2, 11·5, 12·7, 12·6° C., tehát a negyedik pentád melegsége nagyon szembeötlő és az első meg ötödik pentád hűvös volta is érdemes az említésre.

Néhány állomás havi középértékei igazolják, hogy a hőmérséklet végeredményben keveset tér el a normálistól. Így:

	20 évi átlag	Ez idén	Eltérés
Selmeczbánya.	7·70	7·70	0·00 C.
Pozsony	10·40	10·40	0·00 »
Ó-Gyalla... ..	10·30	10·20	+ 0·1 0»
Budapest... ..	10·80	11·00	+ 0·20 »
Zágráb	11·50	11·70	+ 0·20 »
Pécs	11·20	11·80	+ 1·60 »
Szeged	11·50	12·40	+ 0·90 »
Ungvár	10·40	10·70	+ 0·30 »
Nagy-Szeben..	10·70	11·30	+ 0·60 »

Azonban feltűnő a hideg a hó elején, midőn a hőmérő országszerte a fagypont alá szállt, továbbá a nyárba is beillő nagy meleg 18—20-ika között, mely a hőmérőt az Alföldön és a keleti részeken 25° fölé, sőt elvértve közel 30°-ra emelte. Innét van, hogy a hőmérsékleti maximumok az utóbb említett tájakon 4—6°-kal magasabbak, mint más esztendőkből. A terminus-leolvasás szélsőségeit a következő táblázat tünteti fel.

	maxim. C.°	Hőmérsékleti		Nap
		Nap	minim. C.°	
Selmeczbánya...	22·5	20	— 1·2	1
Ó-Gyalla	25·2	20	— 1·4	1
Pozsony	23·2	20	1·6	1
Kőszeg	21·7	19	1·8	1
Zágráb	22·0	18	3·1	2
Fiume	20·9	18	6·4	10
Szeged	29·2	20	2·0	1
Budapest	26·1	19	0·6	1
Ungvár... ..	27·3	20	— 1·4	1
Nagy-Szeben ...	27·3	19	— 0·4	4

A hőmérséklet körülbelül 20-ikán érte el tetőpontját, de 21-ikén már rohamosan csökkent, úgy hogy a nagyfokú lehülés a napi közepet 10°-kal, sőt helyenként még többel súlyosította. Éjjeli fagy nemcsak az első két napon volt, hanem Erdélyben 4—6-ika között is, sőt 24., 25-ike körül is észleltek számos helyen dért.

A csapadék térbeli eloszlása fölötté egyenlőtlen volt. A nyugoti határmezékben az eső mennyisége több volt, mint a mennyi máskor lenni szokott (főleg Vas megyében volt nagy bőség, Herény 136 mm, Kőszeg 148 mm), az ország más részein azonban

általános a hiány, jöllehet igen gyakran esett. A gyakori, apró esőzések ugyanis nem birták a havi csapadékösszeget a rendes mértékre emelni; sőt Erdélyben határozottan szárazság állapítható meg, mert ott jobbra csak 3—4 napon volt eső és akkor is jelentéktelen mennyiségben.

	Csapadék mm	Eltérés	Csapadékos napok
Árvaváralja...	90	+ 39	19 (2)
Selmeczbánya	61	— 10	15 (2)
Pozsony	68	+ 7	16
Keszthely... ..	79	+ 18	17
Zágráb	70	— 3	15
Budapest	41	— 20	14
Szeged	32	— 15	11
Ungvár	24	— 31	12
N.-Szeben	15	— 32	2

A mi a csapadék időbeli eloszlását illeti, azt találjuk, hogy 17—25-ike között inkább a száraz jellem van túlsúlyban, egyébként — Erdély kivételével — az eső napirenden volt. Alakjára nézve a csapadék az első napokon a hegyvidéken mint hő esett, mint jégeső pedig a hó folyamán elszórtan egy-két napon. Zivatarok előfordultak nagyobb számban a hó vége felé s egyes tájakon 5., 12., 16., 20-ikán.

A barométer középállása normális volt; 24-ikén megközelítette nyugaton a 770 mm-t, 9-ike körül meg leszállt 750 mm közelébe (a tengerszín magasságára vonatkoztatva); a felhőzet csupán Erdélyben volt kevés, egyebütt a borultság nagyobb a szokottnál. A relativ nedvesség közel rendszeresnek mondható. Ó-Gyallán a talajhőmérő 0·0, 0·5, 1·0, 2·0 m mélységben 9·7, 8·8, 7·7, 7·9° C. Az átlagos napfénytartam 4·8 óra; a legnagyobb 11·7 óra 24-ikén. Az átlagos napi elpárolgás 1·5 mm.

Az időjárásbeli helyzetek a szinoptikus térképek szerint bámulatos gyorsasággal változtak és néha igen bonyolult alakzatokat öleltek, a mi különben az idő szeszélyes voltában nyilvánult is. Feltűnő vonásai e helyzeteknek, hogy a magas légnyomás igen gyakran tartózkodott Európa délnyugoti szélén és hogy atlanti depressziók sűrűn jártak Európa északi részén. Részletezve a következőkben vázolhatjuk az időjárás folyását.

Elsőjén az elvonuló depresszió nyomába nyugotról barométeres maximum nyomult elő, a mi hideget és a hegyekben havazást okozott. A következő napokon hazánk délnyugoti és keleti maximum közé jutott, miközben a depressziók Európa északi szélén

haladnak; nálunk nyugaton gyakori eső volt zivataros hajlammal. 8-ikán még egy olasz depresszió is járult az északihoz, melynek hatására nálunk nyugaton erős esőzés keletkezett, a mely 9-ikén az Alföldre és 10-ikén keletre húzódott. Hasonlóképen 11-ikén is fejlődött egy déli depresszió, mely 12-ikén hazánkban általános esőzést idézett elő. 14-ikén a La Manche csatornán van egy mely depresszió és annak szélén egy másodlagos képződmény 15-ikén átvonul Magyarország nyugoti részén, eső kíséretében. 16-ikán az idő egy déli maximum hatására enyhült és szárazabbra fordult; 19-ikén Felső-Itáliában vehető észre egy depresszió, melynek előoldalán nálunk nagy meleg fejlődik; 20-ikán e depresszió fölénk került, mire az nap este nagy meleg után némi zivataros eső támadt (Budapesten rövid ideig nagyszemű jéggel) és a depresszió elvonulta után 21-ikén erős lehülés következett. Midőn 23-ikán az atlanti maximum hirtelenül Közép-Európába jutott és délkeleten egyúttal még alacsony volt a légnyomás, erős északi szelek a lehülést még fokozták, úgy hogy 24. és 25-ikén — midőn az ég kitisztult — éjjeli fagyok keletkeztek. 26-ikán este megint egy olasz depresszió képződött, mellyel kapcsolatban nyugaton és délen erős eső kezdődött. A hó vége felé nagyon bonyolult légnyomásbeli eloszlás mellett sok apró eső volt, jobbra zivataros jellemmel.

RÓNA ZSIGMOND.

(17.) *Kérelem.* A Természettudományi Közlöny XLVI. Pótfüzetében »Új adatok Magyarország földalatt termő gombáinak ismeretéhez« czímen 10 gombafajt soroltam fel termőhelyeikkel együtt. Azóta e szám ismét emelkedett s ezen újabb adatokat a Pótfüzetek legközelebb megjelenő száma hozza, az igazi szarvasgomba termőhelyeivel együtt. Midőn az érdeklődő tagtárs uraknak szíves figyelmét e gombákra felhívom, egyúttal arra kérem, ha e nehezen található, ritka gombából kezök ügyébe akad, szíveskedjenek nekem elküldeni.

Többnyire erdőn legeltető pásztorok, kanászok ismerik e föld alatt termő gombákat, mert a disznó nagyon szereti s kitúrja, meg a kutyák is kaparják. Erdőőrök is tudnak róla. Hazánkban újabban már 15 fajban ismeretesek a föld alatt termő gombák, hova a franczia szarvasgomba (Trüffel) is tartozik.

Legegyszerűbb »Minta érték nélkül« felirattal, cigaretta-skatulyában, zsinaggal keresztbe kötve postára adni. A skatulya kiterjedése legfeljebb 10, 20, 30 cm lehet a három irányban s levelezésszerű közleményt nem tartalmazhat. Díja 50 gr-ig 2 kr, 150 gr-ig 5 kr, 350 g-ig 10 kr. A termőhelyet, időt, találó nevét s esetleg más körülményt levelező-lapra szíveskedjenek írni.

Kecskemét. Reáliskola.

DR. HOLLÓS LÁSZLÓ.

KÉRDÉSEK.

(56.) A Közlöny 1873. óta táblázatokat közöl a Kir. Központi Intézeten Budapesten végzett meteorológiai és földmágnességi leolvasásokról. Budapesten történő följegyzések ezek ma is? Jelenleg a magnetikai adatok Ó-Gyallán végzett megfigyeléseken alapszanak. Hát a meteorológiai adatok tényleg budapestiek-e? Ott észlelik-e őket, vagy legalább annak a helynek a tőszomszédságában, a hol a 70-es és 80-as években észlelték volt? Erről nem találtam megjegyzést a Közlönyben, pedig nagyon szeretnék megnyugvást szerezni e tárgyban.

H. H.

(57.) Mi okozza, hogy a hegedű sok évi játszás után jobb hangot ad?

A. J.

(58.) Mikép lehetne megbiztosabban a kiásott régi, rozsdától teljesen áthatott *vas-tárgyakat* úgy preparálni, hogy az elpusztulástól megóvassanak? Tapasztaltam, hogy évek múltán még a timsóban áztatott és

firnájsszal bekenet ily tárgyak is szétpattogtak és málladoztak, mint a korhadtt fa.

L. T.

(59.) Híntónk lámpásába gyertya helyett acetylénlángot szeretnék alkalmazni. Van-e már ily czélra készülék? Ha igen, hol kapható s mily áron? Vagy ha nincs, hogyan lehetne ezt házilag elkészíteni?

K. L. Gy.

(60.) Nekem úgy látszik, mintha Freycinet munkájának (A természettudományi megismerés alapjai) 107. lapján a második bekezdés és a 110. lapon a 10. sor, valamint az ismert

$$v = \sqrt{v_0^2 - 2gy}$$

képlet ellenkeznének egymással.

K. A.

(61.) Meg tudná valaki mondani, hogy Geiger, Pharmaceutische Botanik-jának első kiadása mikor jelent meg. P r i t z e l Thesaurus literaturae Botanicae, valamint a könyvkereskedők bibliográfiája föl nem jegyzi,

ellenben Nees és Ebermaier Handbuch der medicinisch-pharmaceut. Botanik 1. kötete (1830) már idézi. A második kiadása 1839—40-ben jelent meg.

DR. D. B. V.

(62.) Ebédlő stb. butorokon alkalmazott fekete márványlapokat és ébenfa butort mivel lehet legczélszerűbben tisztítani, hogy eredeti fényöket megtartsák.

Sz. S.

FELELETEK.

(24.) Ha kérdező úr az amateur fotografozást pusztán időöltésből úzi, s nem tekint arra, hogy tetszetős és mutatós képeket kapjon, úgy meg fog felelni a »Photo-Jumelle«-féle készülék is. Azt hiszem azonban, hogy e készüléknek $4\frac{1}{2} \times 6$ és $5\frac{1}{2} \times 9$ nagyságú képeivel, melyek inkább játékszámra mennek, nem fog megelégedetni egy amateur sem, a ki képeiben nemcsak a szabatoságot, hanem a nagyságot is tekinti. Ha tagtárs úr valóban minden követelésnek megfelelő, praktikus, könnyű, compendiosus, s a mellett elég nagy fölvételeket szolgáltatató készüléket akar szerezni, ajánlom, szerezze meg a »Cartridge Kodak Camera No 4«-es számú kamarát, melynél praktikusabb kamarát még nem találtak föl. E készülék $10 \times 12\frac{1}{2}$ nagyságú fölvételeket szolgáltat, kitűnő erős fényű objektívvel van ellátva, s nem lemezekre, hanem film-patronokra van berendezve.

Magam, a ki 10 év óta foglalkozom a fotografozással, négy különböző szerkezetű kamara után ezt találtam a legpraktikusabbnak, s mondhatom, hogy a különböző gyártmányú lemezek sokaságában nem találtam egyetlenegy olyan készítményt sem, mely e filmek kitűnőségével vetekedni tudna, s a mellyel az elbánás oly egyszerű, s a mellett oly sikeres volna.

Minthogy a fotografozó készülékek minduntalan való változtatása költséges, s a nem tetsző kamarán az ember rendesen nem tud túladni, ajánlom, ne tessék oly készüléket venni, melybe az ember képeinek kicsisége miatt hamar beleun, hanem szerezzen egy ilyen Kodakot, s azzal egy deczenniumon át meg lesz elégedve.

A készüléket »Calderoni és Tsa« czégnél megkapja a hozzá való utasítással együtt. Ára teljes fölszereléssel 65 frt s minden film patron 12 fölvételhez 2 frt 40 kriba kerül.

DR. VLADÁR MÁRTON.

(26.) A ki egyszer látott celluloidot és elefántcsontot egymás mellett, soha sem tévesztheti a kettőt össze. A megkülönböztetés lehetséges tehát az által, hogy műszereszkennél kapható celluloid darabkát teszünk a zongora billentyű mellé; továbbá a billen-

tyű széléről igen parányi forgácsot kapunk le; a celluloid hevesen meggyulad a gyújtótól, a csont lassan égethető el; a celluloid erős dörgölésre kámforszagot ad.

RUTTNER KÁLMÁN.

(27.) Igaz, hogy azt mondják, a diófát nem szabad nyesni; de ennek ellene mond a fiziológia és a tapasztalat. A diófa e tekintetben mindössze csak kényesebb más fánál, a mennyiben nagyobb metszett lapjait külső káros hatások ellenében föltétlenül meg kell védeni, mivel aránylag vastag belsőzöve van, melynek kiszáradása után tág csatorna marad a nyesett lapon, ez utóbbi felülete pedig igen könnyen repedezik, úgy, hogy a nedvességnek, a gombák csíráinak, szóval a korhadásnak és pusztulásnak ezáltal tág kapu nyílik. Kellő óvatossággal azonban, különösen ha a vágás lapját firnisszel bekenjük, illetőleg a bél-nyílást fatapasszal kitömjük, a diófát is bátran nyeshetjük, miként tapasztalásból tudom. Különben Herkulesfürdőn, Tomesten (Krássó-Szőrény m.) rendkívül sok megcsontított diófa látható, mely a gondozás teljes hiánya ellenére sem pusztult el, hanem csak sinlődik.

H. GABNAY FERENCZ.

(29.) Gerényi Sándor a Közlöny 1898. 317. l. azt írja a *Scopolia Carniolica*-ról, hogy »a Neilreich művében felsorolt adatok igazolásra várnak«. Idáig hazánk flórája terén senki sem tett többet (Kitabel, Hazslinszky se), mint Neilreich az ország flórája részletesebb tanulmányának előkészítésével. Azután Neilreich maga a *Scopolia*-t az országban sehol nem gyűjtötte, hanem az előtte közölt helyeket összeállította (Aufzählung der in Ungarn . . . bisher beobachteten Gefässpflanzen p. 179.) Az itt előszámított, Kitabel és Wagner bizonyítéka a *Scopolia*-ról kétségbe nem vonható, a mátrai termőhelyet Vrabélyi is megerősítette (Heves és Külső-Szolnok t. e. vármegyék leírása 1868. 155. lap, Parád, Kékes); Mármarosban Berbéás és Körösmező völgyeiben, Horvátország Karsztján (Lokve, Bitoraj, Grbalj, Samobor) is terem. Besztercebánya vidékének termőhelyét újabban ugyan senki nem erősítette

meg, de Ullepitsch József 1889. júniusban a Pienninek Veresklastroma táján bőven gyűjtötte. Bajosabb a *Scopolia* nomenklaturája. Jacquin-nak 1764-ből eredő *Scopolia*-ja ellenében van *Scopolia* Adans. 1763 (Cardamine L., nem Tourn.), ezért Schultes a *Scopolia* helyett *Scopolina*-t választott (1844), minden esetre jobban mondta volna: *Scopoliella*, mert *Scopolia*, *Scopolina*, azután még a Forster-féle és Smith-féle *Scopolia* még eléggé öregbíti a zavart.

BORBÁS VINCZE.

(36.) Celluloidot hazánkban nem készítenek. Kapható Schmeidler J. N.,-nél Wien, Stiflgasse 19. Fő tulajdonsága a gyulékonyság, 80 fokon jól hajlítható; hidegen esztergályozható, csiszolható; vizen úszik. Ára különböző a szerint, a mint tábla vagy rúd alakjában kérjük, átlátszó vagy nem átlátszó minőségűt kívánunk. RUTTNER KÁLMÁN.

(56.) A Közlönyben 1873. óta »meteorológiai följegyzések stb.« czímen megjelenő táblázatban a Budapesten végzett meteorológiai megfigyelések vannak. A megfigyelő hely 1872. november 1-je óta Budán a Lovas-út 66. sz. alatt levő Novák-féle villában van. A hőmérő felállítás 1892. október végéig változatlan; ez időponttól kezdve a hőmérőt a régi hely közelében a villa mellett levő telken helyezték el, a hol most is történnek a leolvasások. Megjegyzendő, hogy a régi hely (a hőmérő gömbje 4·9 m magasságban a talaj fölött) és az új hely (1·4 m magasságban) között párvonalos leolvasások is folytak, még pedig 1891. januáriusától 1892. októberéig. A Közlöny már ez időtájtban mindkét állomás adatait közölte, még pedig 1891. januárius óta az új (mostani) állomását részletesen és a régi állomásnak csak havi eredményeit.

A földmágnességi adatok tényleg az ógyallai obszervatóriumban végzett méréseknek alapulnak. RÓNA ZSIGMOND.

(57.) Hogy a vonós hangszerek hangja hosszabb ideig való játszással javul, azon alapszik, hogy a jó játszáskor előidézett szabályos rezgések olyaténképen hatnak a falgalmasságára, hogy készségebbé teszik a hangokkal járó rezgésekre. Régi hangszerek erős és nemes hangja azon alapszik, hogy hurjaikat igen nyugodt szabályos rezgéseknek lehet indítani. Hogy a régi hangszerek közt annyi sok a jó, annak egyébiránt nemcsak az az oka, hogy ki vannak játszva, hanem az is, hogy többnyire gondosan megválasz-

tott, kitűnő fából készültek. A régi hangszerek készítőik több időt fordítottak a hangszerek készítésére, mint a maiak, mert nem dolgoztak gyárilag. Ha valamelyik hangszer nem sikerült, felbontották, ha kellett, többször is és javítottak rajta. Azután meg többnyire csak a jó hangszerek maradtak ránk a régi korból. A hegedű hangja egyébiránt nemcsak testének alkotásától, hanem más tényezőktől is függ, nevezetesen a húrtartó hosszától, a »lélektől« és különösen a nyereg-től. Tapasztalásból mondhatom, hogy a jó hegedű is úgy hangzik, mint valami közepes, gyári hangszer, ha nem olyan nyereg van rajta, mint a milyen illik rá, még ha kidolgozása kifogástalan is és jól van ráillesztve; azért czélszerű a jó hangszereken több nyeret megpróbálni s azt választani ki, a melyikkel legjobban hangzik.

MELCZER GUSZTÁV.

(58.) Vastárgyaknak az elpusztulástól való megóvására a következő lakkot ajánlom: 800 gramm éter, 200 g chloroform, 40 g borostyánkő és 80 g kopál. A legfinomabb porrá törött borostyánra és kopálra öntjük a chloroformot és 24 óráig állni hagyjuk. Azután hozzáöntjük az étert és nyolcz napon át meleg szobában digeráljuk (természetesen jól elzárt palacszkban). Erre lefejtjük a folyadékot az oldatlanul maradt anyagról és beecseteljük vele a megörzendő tárgyakat. E műveletet legalább is 20° C. meleg szobában kell végezni. E kitűnő minőségű és csak igen vékony, alig észrevehető réteget alkotó lakkot készen is kapni a következő czímen: Manenizza. Vernis pour preservé de l'oxydation. Gyári helyiség: Rue du château d'Eau, Paris.

W. V.

(60.) Freycinet idézett helyei (107. és 110. l.) valamint a szabad esés képlete nem ellenkeznek egymással.

A 107. lapon azt mondja Fr., hogy »ha valamely testre ugyanaz az erő hat, egy másodperc múlva, ugyanaz lesz a sebessége, függetlenül a helytől és időtől«. A 110. lapon pedig konstatálja, hogy a Jupiter felszínén és a Nap felszínén *nem ugyanaz* a súlyerő hat a tömegegységre, mint a földszínen. E kettő között nincs tehát ellentmondás. A szabadesés idézett képletéből pedig, ha y helyére, az ismert összefüggés alapján, *t*-t hozzuk be, azonnal kitűnik, hogy, a gyorsító erő ugyanaz lévén, a sebesség is ugyanaz. Sz. K.

METEOROLÓGIAI FÖLJEGYZÉSEK

A MAGYAR KIRÁLYI KÖZPONTI INTÉZETEN, BUDAPESTEN

1899. MÁJUS HÓNAPBAN.

A.

Nap	Légnyomás milliméterben				Hőmérséklet C. fokban						Párányomás milliméterben				Nedvesség százalékban			
	7h reggel	2h d. u.	9h este	közép	7h reggel	2h d. u.	9h este	közép	maxi-muma	mini-muma	7h reg.	2h d. u.	9h este	közép	7h reg.	2h d. u.	9h este	közép
1	748.7	750.2	753.0	750.6	9.6	10.7	6.9	9.1	12.8	6.9	7.0	5.3	4.4	5.6	79	55	59	64
2	53.4	51.4	50.3	51.7	7.3	11.1	9.8	9.4	12.0	2.0	4.7	4.3	6.0	5.0	62	43	66	57
3	50.7	48.9	47.4	49.0	8.8	16.3	12.0	12.4	17.0	7.2	5.8	6.5	7.6	6.6	69	47	73	63
4	47.8	48.8	49.3	48.6	10.4	12.6	11.3	11.4	14.2	9.6	7.7	7.2	6.3	7.1	82	67	62	70
5	49.8	49.9	49.2	49.6	7.1	8.2	7.1	7.5	11.9	6.1	5.1	7.6	7.2	6.6	68	93	96	86
6	49.7	51.7	53.1	51.5	5.5	11.3	8.6	8.5	11.3	4.3	6.0	6.6	7.2	6.6	89	66	87	81
7	53.3	51.0	50.3	51.5	10.0	15.8	12.4	12.7	16.0	6.8	7.7	7.4	9.1	8.1	84	56	86	75
8	48.5	49.3	49.3	49.0	11.3	13.9	14.2	13.1	15.8	10.2	9.9	11.1	11.0	10.7	99	95	92	95
9	46.9	46.5	44.7	46.0	14.1	16.4	13.7	14.7	16.4	13.1	11.4	11.7	11.5	11.5	96	84	99	93
10	44.4	47.0	47.9	46.4	12.1	12.5	13.8	12.8	14.1	11.9	10.1	10.1	9.8	10.0	97	95	84	92
11	48.4	47.8	47.0	47.7	14.2	16.3	17.4	16.0	21.0	10.7	9.6	11.6	10.1	10.4	80	84	68	77
12	48.0	48.2	49.1	48.4	15.7	19.8	15.8	17.1	20.2	12.7	10.5	10.1	10.0	10.2	79	58	75	71
13	50.8	51.1	51.7	51.2	14.1	20.4	14.7	16.4	21.0	11.7	8.8	9.7	9.5	9.3	74	54	76	68
14	52.8	52.3	52.0	52.4	14.8	22.5	17.1	18.1	23.7	10.9	9.3	11.4	12.0	10.9	74	56	83	71
15	51.7	49.6	48.8	50.0	16.5	24.9	19.8	20.4	25.1	14.0	10.7	11.6	11.4	11.2	76	50	66	64
16	49.8	51.2	52.8	51.3	16.9	24.0	17.7	19.5	24.0	14.0	12.7	13.3	13.7	13.2	89	60	91	80
17	53.9	53.5	54.4	53.9	14.5	21.3	15.8	17.2	22.2	14.2	10.9	12.2	11.1	11.4	90	65	83	79
18	55.6	55.4	55.7	55.6	16.4	22.2	17.4	18.7	23.0	12.1	11.8	9.7	10.1	10.5	85	50	68	68
19	56.3	55.5	55.4	55.7	16.2	22.0	17.8	18.7	22.5	13.6	8.2	11.8	12.4	10.8	59	60	82	67
20	54.8	52.3	49.8	52.3	17.5	24.7	19.5	20.6	24.7	15.2	12.6	10.3	12.4	11.8	85	45	74	68
21	49.8	50.8	50.6	50.2	16.6	19.9	16.2	17.6	20.7	16.2	10.3	10.0	9.5	9.9	73	57	69	66
22	51.1	50.8	51.7	51.2	15.7	20.4	14.3	16.8	20.1	13.4	10.1	9.3	9.5	9.6	76	52	69	66
23	52.5	52.3	51.9	52.2	16.1	19.5	13.1	16.2	21.3	11.2	9.9	10.4	10.4	10.2	73	61	94	76
24	50.6	48.9	45.6	48.4	14.6	17.7	16.0	16.1	18.3	12.0	11.5	12.4	12.8	12.2	93	82	95	90
25	42.5	41.2	41.2	41.6	15.3	19.3	14.1	16.2	20.2	14.1	12.3	11.4	8.9	10.9	94	68	75	79
26	42.6	44.7	46.6	44.6	12.5	12.0	11.6	12.0	14.1	10.2	8.6	9.2	7.5	8.4	81	89	74	81
27	49.7	51.0	52.5	51.1	12.6	17.0	10.7	13.4	18.0	10.7	6.2	7.2	7.8	7.1	57	51	82	63
28	52.8	51.5	50.3	51.5	11.8	17.2	13.4	14.1	18.0	7.2	8.2	7.3	8.7	8.1	80	50	76	69
29	47.7	47.8	50.3	48.6	11.9	14.3	10.9	12.4	14.4	10.3	7.4	8.4	7.3	7.7	72	70	75	72
30	52.7	54.9	57.7	55.1	10.4	15.2	11.7	12.4	16.8	8.9	6.1	6.3	8.6	7.0	65	49	85	66
31	59.9	59.9	59.4	59.7	12.3	20.1	15.8	16.1	20.8	7.2	8.1	7.0	9.9	8.3	77	40	74	64
Közép	750.6	750.5	750.6	750.6	13.0	17.4	13.9	14.8	18.4	10.6	9.0	9.3	9.5	9.3	79	63	79	74

3-án éjjel ●. — 5-én reggel 8h-tól délig és d. u. 2h-tól ●. — 6-án este 9h és éjjel ●. — 7-én este 1/28h-tól és éjjel ●. — 8-án d. e. 10h-ig és éjjel ●. — 9-én d. u. 1h-tól d. u., este és éjjel ●. — 10-én folytatólagosan ● d. u. 4h-ig és este 7h-8h. — 11-én d. u. 1/22h Γ☿ és ●. — 16-án reggel 1/28h-1/29h, d. u. 5h-tól este és éjjel ●. — 19-én este 9h után kis ●. — 22-én hajnalban kis ●. — 23-án este 1/26h-6 és éjjel ●. — 24-én d. e. 10h-12h, d. u. 4h, este 1/28h és éjjel ●. — 25-én d. e. 10h, d. u. 1/23h, este 1/210h ●. — 26-án d. e. 10h, d. u. 4h ●. — 28-án d. u. 6h-tól este és éjjel ●. — 29-én d. e. 10h, d. u. 2h és 3/43h-4h ●. — 31-én este 1/28h-9h ●, éjjel 1/212h Γ☿.

METEOROLÓGIAI FÖLJEGYZÉSEK

A MAGYAR KIRÁLYI KÖZPONTI INTÉZETEN, BUDAPESTEN

1899. MÁJUS HÓNAPBAN.

B

Nap	Szélirányok és szélerő			Felhőzet				Ozon		Csapadék 24 óra alatt mm.	Földmágnességi megfigyelések Ó-Gyallán					
	7h reggel	2h d. u.	9h este	7h reggel	2h d. u.	9h este	köz- zép	éjjel	napp.		Elhajlás			Horizontális intenzitás		
											7h reggel	2h d. u.	9h este	7h reggel	2h d. u.	9h este
1	NW ⁴	NW ⁶	NW ³	4	2	1	2-3	10	10		70°32'0"	70°41'3"	70°34'0"	2-1123	2-1120	2-1119
2	N ¹	SE ²	— ⁰	3	6	10	6-3	3	1		28-7	40-7	34-7	117	087	117
3	SE ¹	SE ¹	— ⁰	8	7	6	7-0	0	4	65 ●	32-6	44-0	35-1	131	118	137
4	NW ²	NW ²	NW ³	10	10	8	9-3	4	10	ny. ●	36-7	36-9	33-5	083	122	119
5	NW ⁵	NW ³	NW ³	10	10 ●	10 ●	10-0	5	0	40-9 ●	41-1	39-9	33-6	100	102	122
6	SW ¹	SW ²	NW ¹	9	9	10	9-3	4	0	0-7 ●	33-8	38-2	35-0	123	130	135
7	— ⁰	E ²	— ⁰	3	8	10 ●	7-0	0	9	17-6 ●	30-6	40-2	33-3	122	113	138
8	NW ²	— ⁰	— ⁰	10 ●	10	7	9-0	2	0	17-1 ●	30-7	40-2	34-7	124	131	153
9	SE ²	SE ²	E ¹	10	10 ●	10 ●	10-0	0	0	18-1 ●	29-7	40-6	34-7	121	129	096
10	SE ²	SW ²	SW ⁴	10 ●	10 ●	10 ●	10-0	6	10	9-9 ●	29-7	40-6	34-6	128	136	147
11	E ¹	SW ¹	SW ³	1	8 ●	7	5-3	2	10	4-2 ●▲Γ	28-9	42-0	33-5	131	151	142
12	NW ²	NW ³	NW ³	2	8	1	3-7	7	9		30-4	41-6	34-3	121	123	133
13	NW ²	NW ³	NW ²	2	2	1	1-7	6	6		29-1	41-4	34-5	127	132	145
14	— ⁰	SE ¹	— ⁰	0	7	2	3-0	0	4		30-8	42-5	34-7	131	129	137
15	— ⁰	S ³	SE ²	1	8	6	5-0	0	6		29-6	45-5	23-5	148	118	128
16	— ⁰	W ²	NW ¹	10	10	10 ●	10-0	2	1	2-4 ●	29-3	40-1	32-7	090	107	124
17	NW ²	W ²	NE ¹	9 ●	8	9	8-7	2	8		34-4	39-2	33-6	098	107	119
18	NE ¹	SE ²	SE ¹	0	3	2	1-7	0	3		29-5	39-7	33-9	114	128	122
19	NW ²	SE ²	— ⁰	6	9	10	8-3	0	5	0-2 ●	30-0	38-2	30-4	122	088	137
20	— ⁰	SE ¹	NW ¹	7	6	10	7-7	0	0		32-5	42-7	32-5	129	113	131
21	NW ³	NW ⁴	NW ²	9	7	10	8-7	5	6	0-2 ●	32-3	38-7	33-0	117	096	132
22	NW ³	NW ³	— ⁰	4	6	1	3-7	6	8		30-0	39-5	33-3	121	120	124
23	NW ²	NW ³	W ¹	6	6	3	5-0	0	7	3-4 ●	30-3	40-5	34-8	121	138	153
24	— ⁰	SE ¹	— ⁰	10	10	10 ●	10-0	0	0	11-7 ●	29-1	37-4	34-4	130	137	138
25	SW ²	SE ²	NW ³	10	10 ●	10	10-0	4	4	7-4 ●	30-2	38-3	34-7	119	147	107
26	SW ²	SW ²	W ⁴	0	10 ●	9	9-3	7	10	4-9 ●	30-2	40-5	34-5	139	147	165
27	W ³	NW ²	NW ¹	1	5	0	2-0	9	8		28-7	38-5	34-1	135	127	137
28	NE ¹	SW ²	— ⁰	7	10	10 ●	9-0	0	3	2-9 ●	30-6	37-9	34-1	140	141	140
29	NE ³	NW ¹	NW ²	10 ●	10 ●	9	9-7	4	0	3-8 ●	30-8	38-4	34-1	129	143	143
30	NW ³	NE ¹	— ⁰	3	10	2	5-0	4	6		30-9	37-2	34-5	140	130	144
31	— ⁰	NW ¹	W ¹	1	5	8	4-7	0	0	0-4 ●Γ	29-9	39-4	33-0	149	143	137
Közép	1-7	2-1	1-4	6-0	7-7	6-8	6-8	3-0	4-8	152-3	70°31'1"	70°39'7"	70°33'6"	2-1120	2-1121	2-1124

A csapadékos napok száma 18, a viharosaké 1.

A szélirányok eloszlása: N NE E SE S SW W NW C
 1 5 3 14 1 10 6 35 18

Jelek magyarázatai: köd ☼, eső ●, hó ✕, jégeső ▲, dara Δ, égi háború Γ, villogás ◁, ónos eső ∞, harmat ⊖, dér ⊔, zuzmara ∨, ny. = csapadék nyoma, ← = szélvihar, N = észak, E = kelet, S = dél, W = nyugot.

Creative Commons License Deed

Nevezd meg! - Így add tovább! 3.0 Unported (CC BY-SA 3.0)

Ez a [Legal Code \(Jogi változat, vagyis a teljes licenc\)](#) szövegének közérthető nyelven megfogalmazott kivonata.

[Figyelmeztetés](#)

A következőket teheted a művel:

szabadon másolhatod, terjesztheted, bemutathatod és előadhatod a művet

származékos műveket (feldolgozásokat) hozhatsz létre

kereskedelmi célra is felhasználhatod a művet

Az alábbi feltételekkel:

Nevezd meg! — A szerző vagy a jogosult által meghatározott módon fel kell tüntetned a műhöz kapcsolódó információkat (pl. a szerző nevét vagy álnévét, a Mű címét).

Így add tovább! — Ha megváltoztatod, átalakítod, feldolgozod ezt a művet, az így létrejött alkotást csak a jelenlegivel megegyező licenc alatt terjesztheted.

Az alábbiak figyelembevételével:

Engedélyezés — A szerzői jogok tulajdonosának engedélyével bármelyik fenti feltételtől [eltérhatsz](#).

Közkinccs — Where the work or any of its elements is in the [public domain](#) under applicable law, that status is in no way affected by the license.

Más jogok — A következő jogokat a licenc semmiben nem befolyásolja:

- Your fair dealing or [fair use](#) rights, or other applicable copyright exceptions and limitations;
- A szerző [személyhez fűződő](#) jogai
- Más személyeknek a művet vagy a mű használatát érintő jogai, mint például a [személyiségi jogok](#) vagy az adatvédelmi jogok.

- **Jelzés** — Bármilyen felhasználás vagy terjesztés esetén egyértelműen jelezned kell mások felé ezen mű licencfeltételeit.